

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România 40 lei
 6 luni 20 „
 3 luni 10 „
 Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
 sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI—5
 Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

S U M A R

Sporirea competenței judecătorilor de ocoale față cu legea timbrului (urmare) de d-l *Const. Z. Buzdugan*;

JURISPRUDENȚA :

Curtea de apel din Galați, secția I: *Hugo Goldentzweig* cu *I. Elman* și *Ed. Hain & Sohn*;

Tribunalul Ilfov, secția III: *Stela Rădulescu* și alții cu *Primăria București, Ana Stăbil* ș. a. cu o Notă de Îscod.

Sporirea competenței judecătorilor de ocoale față cu legea timbrului ¹⁾

II

Acțiuni supuse timbrului cerut la tribunale

Aceste acțiuni sunt:

1. Toate cererile în materie personală și mobilă, civile sau comerciale, principale, accesorii sau incidentale, în valoare de 1500—3000 lei inclusiv (art. 27 din noua lege).

2. Cererile pentru executarea, anularea sau rezilierea contractelor de locațiune (arendare sau închiriere) mobilă sau imobilă, precum și cele pentru izgonirea arendașului sau chiriașului, în primă și ultimă instanță când valoarea locativă anuală este până la 150 lei, și cu drept de apel când acea valoare se urcă de la 150 lei la 1500 lei inclusiv (art. 30 din noua lege).

Aci instanța se determină după valoarea locativă anuală a contractului, iar timbrul după valoarea cererei (art. 35). Când această valoare e mai mare de 1500 lei, fie că acțiunea se va judeca în primă și ultimă instanță, fie că se va judeca numai în ultimă instanță, după valoarea locativă anuală a contractului, ea va fi supusă timbrului fix cerut la tribunale. Și se va putea întâmpla ca o acțiune în valoare mai mică de 50 lei să fie de competența tribunalului și să fie su-

pusă timbrului respectiv, dacă valoarea anuală a contractului va fi mai mare de 1500 lei! Se pare că legiuitorul s'a condus de raționamentul, echitabil de altfel, că cine poate avea peste 1500 lei chirie sau arendă anuală, nu trebuie să se folosească de un timbru scăzut în ce privește diversele acțiuni de cât de mică valoare, relative la contractul respectiv.

În cazurile, dar, când valoarea locativă anuală a contractului e până la 1500 lei inclusiv, acțiunile prevăzute de art. 30 se judecă de judecătorie, fie în ultimă, fie în primă instanță până la orice valoare! Cererile privitoare la contractele de locațiune când valoarea locativă anuală nu trece peste 150 lei inclusiv, dacă aceste cereri se întentează la judecătoriile de ocoale rurale, judecându-se la primăriile comunelor respective, — sunt scutite de timbru până la orice valoare (art. 33 al. final și 58 al. 3).

Dar dacă aceste cereri coprim și «despăgubiri pentru degradațiuni ale imobilului sau pentru reparațiuni» (art. 7 din l. proprietarilor), sau orice alte cereri de daune?

De sigur instanța se va determina tot după valoarea locativă anuală a contractului, iar timbrul după valoarea cererei. Mai mult: când valoarea locativă anuală a contractului e până la 1500 lei inclusiv, aceste acțiuni vor fi de competența judecătorului până la orice valoare, ca și în cazul de mai sus. Se va putea întâmpla dar să se judece la judecătorie acțiuni de o valoare colosală în primă și chiar în ultimă instanță, iar la tribunale, în primă instanță, acțiuni de minimă valoare.

S'ar putea însă să se spună pe cale de interpretare: legiuitorul nu vorbește în acest articol decât de acele cereri cari nu coprim despăgubiri; or, din momentul ce ele coprim și despăgubiri, intrăm în regula generală proclamată de art. 27 și judecătorul va judeca în primă și ultimă instanță când valoarea acțiunii e până la 300 lei

¹⁾ Vezi *Curierul Judiciar* No. 41 din 1908.

inclusiv și în ultimă instanță când e mai mare până la 3000 lei inclusiv. Credem că acest raționament s'ar putea izbi de altul mai puternic: din moment ce aceste acțiuni chiar fără a cuprinde despăgubiri sunt de competența judecătorei până la orice valoare (bine înțeles când valoarea locativă anuală a contractului nu e mai mare de 1500 lei) și această valoare poate fi cu mult mai mare de 3000 lei,¹⁾ de ce nu s'ar admite că și acțiunile coprinzând și despăgubiri să fie de competența judecătorei în aceleași condițiuni până la orice valoare? Pentru identitate de motive, trebuie să hotărâm în același fel!

Ceeace este ciudat însă, este că dacă acțiunea n'ar avea ca obiect decât cererea de daune, fără a se pretinde nici executarea, anularea sau rezilierea contractului, nici izgonirea arendașului sau chiriașului, atunci instanța s'ar determina nu după valoarea locativă anuală a contractului ci după valoarea cererei, conf. art. 27.

Mai gravă e chestiunea următoare: În acțiunile în valoare până la 3000 lei și mai mult, de competența judecătorului în ultimă instanță (când valoarea locativă anuală a contractului e mai mică de 1500 lei), conform legii proprietarilor nu există dreptul de opoziție, drept pe care totuși noua lege îl acordă în toate litigiile de căderea judecătoriilor în primă și ultimă instanță. Pot fi deci acțiuni de o valoare foarte mare în cari să nu ai nici dreptul de opoziție nici dreptul de apel, pe când în alte acțiuni, de o valoare foarte mică să ai dreptul de apel!

3. Acțiunile în revendicare și în genere, acțiunile imobiliare, când obiectul acțiunii este un loc fără clădiri sau alte îmbunătățiri, în întindere de cel mult 10 hectare, sau dacă, având clădiri sau îmbunătățiri, n'are valoare mai mare de 1500 — 3000 lei (art. 33). Aceste acțiuni se judecă cu apel ori cât de mică ar fi valoarea lor.

Când împreună cu pământul se cere și venitul lui, competența și deci și timbrul vor fi determinate de valoarea cererei (art. 27).

Chiar când e vorba de un loc fără clădiri sau alte îmbunătățiri, în întindere de cel mult 10 hectare, va trebui să se precizeze valoarea acțiunii pentru a se ști pe ce timbru să se scrie. Aceste 10 hectare ar putea fi în valoare cu mult mai mare de 3000 lei și totuși acțiunea se va intenta tot la judecătoreie.²⁾

* * *

¹⁾ De pildă, în baza unui contract în valoare locativă anuală de 1500 lei, cer. chiria sau arenda pe mai mult de doi ani.

²⁾ Vezi asupra deosebirei de competență pentru locurile cu sau fără clădiri Noul Codice de ședință al d-lui Corneliu Botez pag 414, No. 18 și d. Mihail G. Valerianu, «Curierul Judiciar» No. 8/908.

În același mod vom determina timbrul pentru toate actele de procedură, pentru toate măsurile de conservare, asigurare și executare, contestațiunile la aceste măsuri, precum și pentru copiile după încheeri, cărți de judecată și acte, interogatoriile, foile de jurământ, etc., în acțiunile de până aci.

O chestiune mai grea este: pe ce timbru se fac apelurile în aceste acțiuni de o valoare mai mare de 1500 lei date în competența judecătoriilor. Art. 124 vorbește despre acțiunile, cererile și toate actele pentru valori mai mari de 1500 lei *îndreptate la judecătoriile de ocoale*. Despre apelurile contra cărților de judecată date în aceste acțiuni, apeluri cari se *îndreaptă la tribunale*, nu se spune nimic. În tăcerea legiuitorului, orice apel contra cărților de judecată se va scrie, credem noi, pe timbru de 10 lei (art. 23 al. 18 din l. timbrului), și niciodată pe 20 lei plus 100 lei taxa specială (art. 24 al. 2 din l. timbrului).

Dar opozițiile în apel? «Cărțile de judecată pronunțate în lipsa uneia din părți nu se pot ataca cu opoziție decât dacă afacerea se judecă în ultimă instanță» zice noul legiuitor în art. 95. Dar sentințele tribunalelor pronunțate în apelurile contra unor asemenea cărți de judecată date în primă instanță în lipsa uneia din părți? Legiuitorul tace, și din cauza acestei tăceri cărțile de judecată nesusceptibile de opoziție în primă instanță, vor fi susceptibile de opoziție în apel¹⁾. Mai ales că textul spune că se pot ataca cu opoziție dacă afacerea se judecă în ultimă instanță, și este evident că tribunalele judecă aci în ultimă instanță. Dovadă că e așa, e și art. 23 al. 18 din l. timbrului, care n'a fost abrogat prin nicio lege, și care supune aceste opozițiuni la taxa timbrului de 10 lei. Credem că nu se va putea naște nici o controversă în această privință și că nu se va putea pretinde că de oarece afacerea e mai mare de 1500 lei, apoi opozițiile în apel să se facă pe 20 lei ca la Curtea de apel art. 24 al. 5 din l. timbrului).

III

Acțiuni supuse timbrului cerut la judecătorei sub vechea lege (deși în valoare mai mare de 1500 lei)

Aceste acțiuni sunt:

1) Art. 28. — Toate cererile de despăgubiri pentru delictele sau contravențiunile supuse judecăței judecătoriilor de ocoale (Art. 58 al. 6 l. 1896).

Conform art. 58 al. 6 din vechea lege a judecătoriilor de pace judecătorei de ocol erau «competinți a judeca în cea din urmă instanță dela

¹⁾ În același sens d. Corneliu Botez în Noul Codice de ședință, etc., pag. 4019, No. 2.

valoarea de 50 lei până la cea de 200 lei inclusiv, și cu apel până la orice valoare cererile pentru despăgubiri civile provenite din delictele și contravențiunile pentru cari judecătorii de ocol sunt competenți». Acțiunile acestea în valoare dela 50 lei în sus până la 1000 lei exclusiv erau supuse la taxa timbrului fix de un leu (art. 19 al. 1 legea timbrului). *Acțiunile dela 1000 lei inclusiv în sus și până la orice valoare erau supuse la plata timbrului fix de 2 lei.* «Petițiunile de intentarea proceselor, cererile de intervenire, de chemare în garanție, cererile reconvenționale, cele de executare provizorii sau definitive, de revisuire și de opozițiune și contestațiile făcute la judecătoriile de ocol, când valoarea litigiului e de o mie de lei sau mai mare», zice art. 20 al. 13, din l. timbrului «sunt supuse la taxa timbrului fix de 2 lei coala». Și să nu se uite că cuvintele subliniate au fost adăose prin legea din 24 Februarie 1906. Pe de altă parte nu se poate spune că art. 58 al. 6 din vechea lege a judecătoriilor de pace a fost modificat prin noul cod de procedură civilă din 1900, căci din combinația art. 55 și 56 Proc. civ. rezultă că l. judecătoriilor de pace n'a fost modificată prin noua procedură civilă. «Tribunalele judecă în apel pricinile venite dela judecătorii de ocoale» zice art. 55, iar art. 56 accentuează: «Pricinile cari au o valoare mai mare de 1500 lei capital le vor judeca numai în întâia instanță, afară de cazurile unde legea prevede altfel». Ori, legea judecătoriilor de pace prevedea în cazul nostru altfel și anume că dela 200 lei în sus până la orice valoare judecătoriile judecau în primă instanță, deci cu apel la tribunal. Și ca dovadă că această lege n'a fost abrogată rezultă din finele art. 740 Pr. civ. «Actuala lege a judecătoriilor de pace rămâne în vigoare până la noui dispoziții», noui dispoziții cari nu s'au luat de cât în anul marilor reforme agrare 1908.

Am dovedit deci până la evidență că sub vechea lege taxa timbrului pentru toate cererile de despăgubiri pentru delictele sau contravențiile supuse judecăței judecătoriilor de ocoale era de un leu dela 50 până la 1000 lei și de doi lei dela 1000 lei până la orice valoare. Art. 124 din noua lege proclamă că acțiunile, cererile și toate actele pentru valori mai mari de 1500 lei (vechea competență generală a tribunalelor, afară de excepțiile stabilite prin legea judecătoriilor de ocoale și rămase în vigoare), rămân supuse actualelor taxe de timbru, adică de un leu până la 1000 lei și de doi lei dela această sumă până la orice valoare.

Se înțelege că în toate aceste cazuri ca și în cele ce urmează, copiile de pe petițiunile de intentarea acțiunilor la judecătoriile de ocoale se vor

scrie pe timbru de 50 bani (art. 18 al 4 l. timbrului).

In ce privește pe săteni, ei sunt scutiți deori ce timbru cu privire la aceste acțiuni (Art. 33 al. final și 58 al. 2) intentate la judecătoriile de ocoale rurale și judecate la primăriile respective.

2) **Art. 29.** — a) *Cererile pentru vătămări aduse de oameni sau animale țărinilor, holdelor, fructelor și recoltelor.*

b) *Cererile pentru curățirea șanțurilor, canalurilor de irigațiune, iazurilor, gârlelor, zăgazurilor (iezăturilor).*

c) *Cererile pentru uzurparea sau stricăciunea de locuri, copaci, garduri, șanțuri sau alte îngrădiri* (Art. 58 al. 1—3 L. 1896).

Sub vechea lege aceste cereri erau coprinse sub același art. 58 ca și cererile despre cari vorbirăm mai sus, și erau supuse la aceleași reguli în ce privește competența. Astăzi ele au rămas în competența judecătoriilor de ocoale în primă și ultimă instanță până la orice valoare. Pentru aceleași cuvinte expuse sub art. 28, aceste cereri au fost și au rămas supuse acelorași taxe de timbru: un leu dela valoarea de 50 până la 1000 lei exclusiv, doi lei dela 1000 lei inclusiv până la orice valoare.

3) **Art. 31.** — *Acțiunile posesorii.* (Art. 60 l. 1896).

După art. 60 din vechea lege, judecătoriile de ocol judecau în primă instanță și cu drept de apel, oricare ar fi fost valoarea lucrului, acțiunile posesorii. După noua lege «când valoarea lucrului care face obiectul posesiunii în litigiu nu trece de 300 lei, sau când e vorba de posesiunea a cel mult un hectar de pământ fără clădiri sau alte îmbunătățiri, judecata are loc în primă și ultimă instanță, în orice alt caz ea se face cu drept de apel».

Pentru aceleași motive, deci, vom aplica aceleași principii relativ la taxele de timbru cuvenite pentru aceste acțiuni, cu o singură excepție. Aceste acțiuni au fost și deci au rămas supuse (art. 124) timbrului fix de un leu, până la orice valoare. Și dovada, pe lângă cele spuse sub art. 28, o găsim într'un articol foarte clar din legea timbrului din 1906, art. 19 al. 1 unde citim: «Sunt supuse la plata timbrului fix de 1 leu coala următoarele acte: 1) petițiunile de intentarea proceselor, cererile de intervenire, de chemare în garanție, cererile reconvenționale, cele de executare provizorii sau definitive, cum și contestațiunile și opozițiunile la asemenea executări, de vizuire și de opozițiune făcute la judecătoriile de ocoale (când valoarea litigiului e de 1000 lei) sau când au de obiect ficate prin art. 60 și 61 de ocoale» (actualmente a

O dovadă mai mult că nu poate fi decât așa rezultă și din noua lege. Ea dă în căderea judecătoriilor de ocoale rurale să judece acțiunile posesorii până la orice valoare la primăriile comunelor respective din ocoalele lor (art. 58 al. 4). Ori, această dispoziție, ca și toate dispozițiile din lege privitoare la săteni, fiind făcută în favoarea și pentru înlesnirea acestora (art. 33 al. final), nu se poate presupune că legiuitorul în loc de a-i ușura, ar fi căutat să-i îngreueze cu taxe de timbru mai mari ca înainte.

In rezumat: acțiunile posesorii au fost sub vechea lege și deci au rămas și sub actuala lege (art. 124) supuse la aceeași taxă de timbru de un leu, până la orice valoare.

4) **Art. 32.** — a) *Plângerile relative la strămulare de hotare;*

b) *Pretențiunile privitoare la lucrări făcute pe ape curgătoare pentru irigațiune sau pentru punere în mișcare de mori, fabrici. etc;*

c) *Reclamațiunile pentru exercițiul servituților, pentru zidurile și șanțurile comune, pentru distanțele de observat între vecini la construcțiuni sau plantațiuni (art. 61 l. 1896).*

Pentru absolut aceleași motive ca cele expuse sub art. precedent, aceste acțiuni au fost și au rămas supuse la aceeași taxă de un leu, dela valoarea de 50 lei și până la orice valoare (art. 19 al. 1 l. timbrului comb. cu art. 124 l. jud. ocoale 1908).

5) **Art. 34.** — *Petițiunile de ereditate, cererile privitoare la punerea în posesiune și la regularea succesiunilor, eșirile din indiviziune și împărțirea succesiunilor.*

După art. 63 din legea dela 1896 toate aceste cereri erau de competența judecătoriilor de ocol, ca primă instanță, dacă valoarea succesiunii de revendicat sau care era de regulat ori împărțit nu trecea peste suma de 3000 lei. După actuala lege «când obiectele succesiunilor sunt numai mobile, judecata are loc în prima și ultima instanță până la valoarea de 300 lei inclusiv și cu drept de apel până la valoarea de 3000 lei inclusiv. Când printre obiectele lor sunt și imobile, judecata are loc în prima instanță până la valoarea de 3000 lei inclusiv». Sub vechea lege conf. art. 19 al. 1 și 20 al. 13 din legea timbrului, petițiunile de ereditate, cererile de eșire din indiviziune și de împărțirea succesiunilor au fost supuse taxei timbrului fix de un leu când valoarea acțiunii era dela 50 la 1000 lei exclusiv și de doi lei când această valoare se ridica dela 1000 lei inclusiv până la 3000 lei inclusiv. Conform art. 124 din noua lege, aceste taxe au rămas aceleași. Iar cât despre cererile privitoare la punerea în posesiunea succesiunilor, ele au fost și

au rămas supuse la taxa timbrului fix de doi lei, când valoarea succesiunii sau legatului e mai mică de 5000 lei (art. 20 al. 17 legea timbrului).

În ce privește taxele timbrului pentru toate actele de procedură, pentru toate măsurile de conservare, asigurare și executare, contestațiunile la aceste măsuri, precum și pentru copiile după încheieri, cărți de judecată și acte, interogatoriile, foile de jurământ, etc. în aceste acțiuni, ele au rămas aceleași ca și sub vechea lege a judecătoriilor. De asemenea fără nici o îndoială apelurile și opozițiile în apel.

IV

Actele de notariat

Din punctul de vedere al competenței pentru actele de notariat noul legiuitor a făcut distincțiune între judecătoriile de ocoale urbane și cele rurale. *Judecătoriile de ocoale urbane* exercită atribuțiunile ce le sunt conferite de legea de autentificare a actelor (art. 44), adică autentifică:

a) Toate actele a căror legalizare sau autentificare le este deferită prin legea lor organică sau prin o lege specială; b) contractele constatând obligațiuni personale sau convențiuni asupra bunurilor mobiliare până la valoarea de lei 3000 inclusiv; c) orice alte acte de asemenea natură a căror valoare s'a determinat de părți sau al căror obiect intră în competența ziselor judecătorii pentru a fi judecate în primă sau ultimă instanță; d) procurile pentru a reprezenta și sta în justiție, oricare ar fi valoarea și natura litigiului, când partea care dă procura locuiește în cuprinsul aceluși ocol; e) tocmelile sau contractele încheiate în târguri sau bâlciuri, independent de orice condițiune de domiciliu sau reședință a părților contractante. Toate acestea, zice art. 3 din l. aut., numai când părțile sau una din ele cel puțin își are domiciliul sau reședința în cuprinsul acelei judecătorii. Prin urmare, după aliniatul c de sub art. 3 din l. aut., judecătoriile de ocoale urbane autentifică «orice alte acte de asemenea natură», adică de natura celor prevăzute în aliniatul b și anume «contractele constatând obligațiuni personale sau convențiuni asupra bunurilor mobiliare», a căror valoare s'a determinat de părți sau al căror obiect intră în competența ziselor judecătorii pentru a fi judecate în prima sau ultimă instanță, deci în principiu până la valoarea de 3000 lei (art. 27 noua lege), și uneori până la o valoare mai mare și chiar și până la orice valoare (art. 28, 29, 31, 32 și 34). Sub vechea lege această valoare maximă era de 1500 lei (art. 68, comb. cu art. 3 al. c l. aut.). Cum se vede, e vorba numai de obligațiuni personale sau convențiuni asupra bunurilor mobi-

liare, prin urmare noua lege a restrâns competența judeului de ocol urban în ce privește autentificarea actelor dotale coprinzătoare și de imobile până la valoarea de 3000 lei (art. 66 vechea lege).

Cât privește *judecătoriile de ocoale rurale*, ele au o competență absolută, ca și tribunalele, pentru a autentifica orice fel de acte, cu singura restricțiune ca în ele să intervie un locuitor din ocolul respectiv, sau ca să fie privitoare la bunuri situate în ocol, afară numai de contractele de învoeli agricole date prin lege în căderea primarilor (art. 45).

Judecătorii de ocoale investesc cu formula executorie actele autentificate de ei, dau ordine pentru executarea lor și judecă în primă instanță până la 300 lei inclusiv și cu drept de apel până la orice valoare contestațiunile la aceste executări; ceea ce constituie o deosebire enormă de legea veche (art. 49 noua lege, 68 l. veche, 3 l. aut.).

Ce timbru se va întrebuința la judecătorii pentru autentificare? Art. 124 nu vorbește decât de taxele de timbru la cari rămân supuse acțiunile, cererile, actele. El nu ne vorbește de timbrul pentru autentificare. Iar legea timbrului în art. 19 al. 15 supune legalizările sau autentificările la judecătorie la timbru de un leu, pe când în art. 22 al. 12 supune legalizările sau autentificările la tribunal, la timbru de 5 lei. Nu mai încap deci nici o îndoială că toate legalizările sau autentificările de acte la judecătorie, până la orice valoare, vor, fi supuse taxei de timbru de un leu. Regulile fiscale sunt de cea mai strictă interpretare.

În ce privește actele dotale până la 3000 lei regula aceasta nu mai lasă nici cea mai mică urmă de îndoială, întrucât pentru autentificarea acestor acte și până la noua lege s'a cerut timbrul de un leu.

Const. Z. Buzdugan
Avocat, Galați

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI SECȚIA I

Audiența dela 3 Mai 1908

Președenția D-lui P. IONESCU, Președinte

Hugo Goldenzweig cu I. H. Elman și Ed. Hain & Sohn

Decizia Comercială No. 20

Societăți sau firme comerciale străine.—Posibilitatea lor de a contracta în porturile noastre, ca și indigenii.—Regulele la cari sunt supuse în asemenea caz.—Mandatul tacit al prepușilor.—Condițiuni cerute pentru existența acestui mandat.—(Art. 395, 396 și 401 c. comercial)

Libertatea comerțului și a navigațiunei recunoscută ca principii dominante și de legislațiunea noastră, punând în posibilitate societățile și firmele străine de a contracta prin reprezentanții lor în porturile noastre întocmai ca și indigenii, este cert că dânsii, în aceste raporturi sunt supuși ace-

lorași reguli de drept ale locului încheierii convențiunilor; și, din acest punct de vedere, legiuitorul comercial, care a admis prin art. 395 și 396 din codul comercial, posibilitatea mandatului tacit, pentru prepuși sau reprezentanții de comerț a aplicat prin art. 401 din același codice și reprezentanților societăților sau firmelor străine, aceleași reguli ale mandatului tacit.

Că, pentru existența unui asemenea mandat, se cere ca persoana însărcinată în țară, de a aduce servicii unei societăți sau firme streine, să lucreze, nu numai pe socoteala, dar chiar și în numele firmei străine, arătând în subsemnătura sa, pe lângă numele și pronumele său propriu, pe acela al patronului cu mențiunea «prin procură» sau alte asemenea; și, în fine, ca însărcinatul să trateze obișnuit în țară interesele firmei sau societății streine și cu cunoștința acesteia.

S'a prezentat apelantul Hugo Goldenzweig, asistat de d-nii avocați Gr. T. Petrescu și I. Părvulescu, iar din partea firmei Ed. Hain și Sohn, d-l avocat C. Alessiu, lipsind intimatul I. H. Elman.

Curtea,

Având în vedere că la prima instanță apelantele Hugo Goldenzweig a cerut condamnarea în solidar a agentului de închiriere de vapoare I. H. Elman din Brăila, și a firmei străine Ed. Hain & Sohn din St. Ives Anglia, la daune în sumă de 20231 lei, isvorând din neexecutarea unui contract de navlu și că Tribunalul de Brăila s. II prin sentința No. 32/904 stabilind că Elman, a tratat afacerea cu apelantele, proprio nomine și nu în calitate de agent al armatorilor Ed. Hain & Sohn, a admis în parte acțiunea, respingând ca nefondate concluziunile puse contra acestei de pe urmă firme și condamnând numai pe Elman la plata în întregime a daunelor reclamate;

Având în vedere că Elman, neatacând zisa sentință, s'a făcut apel de către reclamante și prin concluziunile sale orale și scrise, a cerut Curței condamnarea în solidar și a firmei Ed. Hain & Sohn, la plata daunelor reclamate în sumă de 20231 lei 80 bani;

Considerând că în stabilirea raportului de drept ce apelantele pretinde că îl are cu armatorii Ed. Hain & Sohn, invoacă însărcinările ce în mod manifest le-a dat această firmă, lui I. H. Elman, de profesiune agent de vapoare, de a năvosi în contul și pe socoteala ei, vapoarele pe cari le trimetea la Sulina, ca astfel să poată fi transportate mărfuri pentru porturile străine nordice, că asemenea însărcinări scrise și repetate fiind îndestulătoare spre a stabili față cu cei de al treilea mandatul pe care firma armatoare la dat agentului, reclamantul este în tot dreptul a o trage la răspundere pentru neexecutarea angajamentelor, pe care citatul agent le-a contractat cu dânsul în calitate sa de mandatar;

Considerând că armatorii contestând mandatul tacit pretins de către apelant, este neîntemeiată obiecțiunea ce o fac în privința imposibilității în care s'ar afla acest din urmă, de a dovedi raportul ce îl invocă cu armatorii sub cuvânt că art. 557 din cod. comercial cere dovadă scrisă pentru probarea contractului de navlu—pentru că dacă în realitate, această regulă de drept este necontestată, este de observat că în specie, apelantul nu tinde să dovedească decât împrejurări de fapt, din care voește să ajungă la dovedirea mandatului tacit cu care era însărcinat Elman și nu contractul de navlu, care de altminterlea este și netăgăduit și pe

care în tot cazul apelantul este ținut a îl proba ulterior, numai după ce va fi stabilit cu certitudine raportul de drept cu firma intimată;

Considerând că libertatea comerțului și a navigației, recunoscute ca principii dominante și de legislațiunea noastră, punând în posibilitate societățile și firmele străine de a contracta în porturile noastre întocmai ca și indigenii, este cert că dânsii în aceste raporturi, sunt supuși aceluiași regule de drept ale locului încheerii convențiilor; și din acest punct de vedere legiuitorul comercial, care a admis prin art. 395 și 396 din C. comercial, posibilitatea mandatului tacit pentru prepușii sau reprezentanții de comerț, a aplicat prin art. 401 din același codice și reprezentărilor societăților sau firmelor străine aceleași regule ale mandatului tacit și de care deci, trebuie să ținem seamă în acest litigiu;

Că, procedând pe această cale de aplicațiune a regulilor speciale ale mandatului tacit, observăm că din zisele texte de lege, reese că pentru existența unui asemenea mandat se cere ca persoana însărcinată în țară de a aduce servicii unei societăți sau firme streine să lucreze nu numai pe socoteala, dar chiar și în numele firmei străine, arătând în subsemnătura sa, pe lângă numele și pronumele său propriu pe acelea ale patronului, cu mențiunea, prin procura sau alte asemenea, și, în fine, cu însărcinatul să trateze obișnuit în țară interesele firmei sau societății străine și cu cunoștința acesteia;

Considerând că, în specie, este cert că Elman în calitate de agent al firmei intime a tratat nu numai pe socoteala, dar chiar și în numele acesteia, înscriindu-i numele ei alături de semnătura sa în actul de navlu semnat la Brăila în ziua de 7 Octombrie 1901, și prin care a obligat firma Ed. Hain & Sohn, de a-i transporta 600 unități cereale încărcabile la Brăila, cu destinațiune pentru trei porturi nordice, după alegerea lui Goldenzweig, care s'a îndatorat a declara portul până la 10 Noembrie acel an;

Că, mai departe din însuși recunoașterile firmei străine și actele prezentate de către apelante, se stabilește cu suficiență că Elman, în mod obișnuit trata în numele armatorilor Hain & Sohn, căci în toamna anului 1901, dânsii au trimis la Brăila pe numele zisului agent opt vapoare, dintre care două vapoare: Trekieve și Trewellard, mai înainte de data contractării cu Goldenzweig;

Că, în fine, agentul Elman avea mâna liberă de a închiria cu mărfuri, vapoarele ce-i soseau la destinațiunea sa în limitele posibilității, după cum reiese din telegrama pe care Elman a primit-o la 3 Octombrie stil nou, din partea însărcinaților firmei armatoare Hain & Sohn. Și necontestat chiar în tot cazul, dacă această telegramă este ulterioară contractării cu Goldenzweig, totuși, că Elman a luat și înainte de data acestei contractări angajamente în numele firmei apelante, reiese și din răspunsurile pe care această firmă le dă prin procura ce a trimis din Londra (pag. 68) și prin care arată numai că Elman nu era reprezentantul ei general și unic în Brăila, obiectând numai că operațiunile ce le făcea în numele casei streine erau subordonante autorizării speciale din Londra. Ori, tocmai în această privință armatorii Hain & Sohn prin procedarea lor, au lăsat să se înțeleagă de lumea comercială, însărcinarea generală ce are Elman de a navlosi vapoarele lor, prin faptul că au trimis pe numele acestuia vapoarele în portul Brăila și pe de alta, pretind că i-au limitat acest mandat tacit, îngrădind puterile lui Ellman, după instrucțiunile ce i se dă acestuia ulterior, pentru fiecare caz special. Asemenea îngrădire ocultă și care nu poate veni la cunoștința celor de al treilea, este nesocotită de legiuitor în interesul creditului public și de aceea, prin art. 396 prevede principiul după care se socotea ca general, orice mandat dat unui prepus spre a efectua acte necesare comerțului pentru care a fost întocmit. În executarea mandatului său, destul de stabilit, Ellman, putea dar face, tot ceea ce armatorii Ed. Hain & Sohn pu-

teau să săvârșescă în exercițiul comerțului lor, și cei de altreilea nici nu trebuiau să se intereseze dacă actul reprezentantului, este necesar sau util ci, trebuia să vadă în mod obiectiv dacă contractul pe care-l alcătuiesc face parte dintre actele pe care dânsul putea să le alcătuiască în exercițiul comerțului firmei armatoare. Negreșit dar, că lui Goldenzweig îi incumbă vina că a contractat cu agentul firmei străine, fără a face investigațiuni în privința limitei acestui mandat, dacă era sau nu în vederile zisei firme străine, navlosirea pentru Hamburg, ci tocmai această din urmă, trebuie să sufere consecințele actelor sale, ca una care nu s'a conformat legii, în ce privește publicațiunea puterilor mandatului, ce'l conferea agentului ei, lăsând astfel pe cei de altreilea, în credința completei latitudini de administrațiune ce ar fi conferit lui Ellman;

Considerând, în fine, că însărcinarea tacită dată lui Ellman, rezultă învederat și din răspunsul pe care firma armatoare îl face lui Ellman la 11 Ianuarie 1902, prin care îi face cunoscut că n'a dat însărcinare acestuia de a încheia angajamente de navlosire cu destinațiunea Hamburg, ceace implică că însărcinarea privea ca destinațiune alte porturi nordice, încât, în definitiv, faptul că Ellman, a întrecut prin gestiunea sa limita mandatului său, nu poate înlătura responsabilitatea, ce și-a asumat firma armatoare prin actele reprezentatului și în condițiunea menționată;

Considerând că astfel fiind stabilit raportul de drept între părți și întrucât reclamantele în executarea convențiunei stipulate prin scrisoarea din 28 Noembrie 1901, adresată agentului firmei armatoare după facultatea de operațiune ce avea, i-a desemnat portul Hamburg, pentru care urma să se încarce cele șase sute unități de cereale, și întrucât numitul a dovedit în instanță că firma intimată nu s'a conformat angajamentului, nici după somație, urmează a-i plăti daunele suferite din această cauză;

Că, în calcularea acestor daune, apelantele pretinde în primul loc suma de 7261 lei 80 bani, diferența de curs asupra beneficiului ce i-ar fi produs mărfurile în cestiune, dacă le ar fi avut la portul de destinațiune Hamburg, în Noembrie, data convenită. Și, în realitate din actele prezentate și aflate la dosar, se vede că porumbul cumpărat cu 98 mărci, s'a vândut la Bursa din Hamburg cu 108 mărci, 1000 kilograme, încât, diferența rezultată, a urmat să o plătească Goldenzweig, cumpărătorilor săi, din cauza imposibilității în care se afla de a executa contractul, sumă, care în total atinge cifra de 7261 lei, 80 bani, și la care trebuie îndatorat să o plătească armatorii;

Considerând că în al doilea loc, reclamantele dovedind că a fost nevoit să țină marfa cumpărată timp de două luni, în două magazinei pretinzând pentru aceste daune, sumă de 2080 lei, și întrucât Curtea apreciind această cifră, găsește că suma convenită drept daune, trebuie calculată la cifra de 1000 lei;

Considerând, în fine, că celelalte două sumi pretinse de 7200 lei, și misitia de 315, nu sunt dovedite, căci în primul loc chiar dacă porumbul a scăzut, dauna i s'a calculat încă odată reclamantului în cifra de mai sus, diferența de curs la cari au fost condamnați armatorii să-i plătească, și deci pe nedrept reclamantele pretinde aceeași daună sub o altă formă și în fine, în ce privește misitia, iarăși este o sumă ce nu-i de loc dovedită;

Considerând că astfel fiind împrejurările, urmează ca firma intimată să fie condamnată la plata sumei de 8261 lei 80 bani, cu procent dela 23 Ianuarie 1902, data intentării acțiunei;

Văsând și cererea de cheltueli de judecată făcută de apelant, asupra cărora Curtea, statuând, le fixează la suma de 150 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier D. G. Maxim, Curtea admite în parte apelul, etc.

(ss) P. Ionescu, V. Tătaru, D. G. Maxim, D. V. Buzdugan, T. Istrati.

TRIBUNALUL ILFOV, S. III

Audiența dela 13 Maiu 1908

Președenția D-lui P. HAGIOPOL, Președinte

Stela Rădulescu ș. a. cu Primăria București, Ana C. Stăbil ș. a.

Sentința civilă No. 291

Testament. — Condițiune contrarie bunelor moravuri. — Considerarea ei ca nescrisă în testament.

Substituțiune. — Cazul când numai poate să existe o substituțiune. — Uzufructul unui imobil lăsat unei persoane și nuda proprietate alteia — Dacă poate constitui o substituțiune. — (Art. 1008 C. civil).

1. *Deși, după dispozițiunile art. 1008 C. civil, condițiunea contrarie bunelor moravuri este nulă și desființează convențiunea ce depinde de dânsa, dar această dispozițiune ce se aplică la convențiuni, nu poate fi întinsă pe cale de interpretare și la testamente, întrucât nulitățile sunt de drept strict și de strânsă interpretare; că, în tot cazul, condițiunea contrarie bunelor moravuri cuprinsă într'un testament are a fi considerată ca nescrisă.*

2. *Pentru ca să existe o substituțiune într'un testament să cere să fie o îndoită liberalitate a aceluiași bunuri făcute asupra unei persoane «instituitul» cu obligațiune expresă de a conserva bunurile și a le remite unei a doua persoană «substituitul».*

Astfel, când printr'un testament se institue uzufructul unei persoane iar nuda proprietate altei persoane nu poate fi vorba de o substituțiune.

Tribunalul,

Asupra opozițiunei d-rei Stela Rădulescu, făcută prin petiția înreg. la No. 27896 din 11 Decembrie 1906, în contra sentinței acestui tribunal cu No. 716/906, cum și asupra cererilor de intervenție a d-lor: P. Rădulescu, G. Rădulescu și Primăria com. București, făcute prin petițiile înregistrate la No. 3559 din 8 Februarie 1907 și petiția cu data 2 Februarie 1906;

Având în vedere că d-ra Stela Rădulescu prin acțiunea sa, cum și d-nii P. Rădulescu și G. Rădulescu prin cererea lor de intervenție, cer, ca față de d-nele Ana C. Stăbil, Maria Höniger și Primăria com. București, să se declare nul și fără nici un efect testamentul făcut de defunctul Maior C. Stăbil, întrucât acest testament este nul, fie pentru că conține o clauză ilicită ori contrară bunelor moravuri, fie că prevede o substituțiune fidei-comisară, fie, în fine, că nu este opera defunctului, ci rezultatul captațiunei, a sugestiunei și a manoperilor doloase pe care legatările le-au întrebuintat pentru a-l face să dispună în favoare lor;

Având în vedere că din desbaterile orale urmate în instanță, actele prezentate, cum și din concluziunile scrise depuse de părți se constată: că, în anul 1905, Septembrie 3, încetează din viață Doctorul farmacist, Maiorul C. Stăbil, în etate de 42 ani, în urma unei maladii «tuberculoasă» și lasă în urma sa o avere compusă dintr-o casă și o vie, ambele situate în București, și un testament olograf. — Că în acest testament se prevede dispozițiunea, între altele, «dispun ca toată averea mea, de orice natură să treacă în plină proprietate d-soarei Anie Höniger; în schimb, în baza acestui act de onoare și adâncă dragoste cer iubitei mele, pentru a putea păstra neatinsă toată amintirea despre mine, să nu se mărite legitim cu nimeni». Că posterior facerii acestui testament, la 29 August 1905, defunctul C. Stăbil, căsătorindu-se cu Anie Höniger, îl modifică adăugând în josul testamentului dispozițiunea următoare: «declar că mențin cu totul ce am scris în prezentul testament, cu excepțiune că, cât va trăi ea și la mama ei vor avea uzufructul întregii mele averi, iar la finele vieții lor ce va mai rămâne va trece în folosul copiilor orfani ai Primăriei Capitalei». Contra acestui testament, astfel cum este redactat, s'a făcut acțiune de anulare a lui care face obiectul acestui proces. Acestea sunt faptele.

In ce privește clauza ilicită:

Având în vedere că d-soara Stela Rădulescu și d-nii P. și G. Rădulescu, prin d-nii av. N. Bazilescu și M. Tașcă, susțin că, fiind în acest testament prevăzută clauza «să nu se mărite legitim cu nimeni», care este o condiție contrară bunelor moravuri, și după dispozițiunile art. 1008 C. c., condiția imposibilă sau contrară bunelor moravuri, atrage nulitatea convențiunei ce depinde de dânsa, și întrucât această dispoziție, ce se aplică la convențiuni, este aplicabilă și la testamente, ea anulează tot testamentul;

Având în vedere că d-na Ana C. Stăbil, Maria Höniger și Primăria Comunei București, prin d-nii C. Cernescu și Em. Dan, se opune la această cerere și susțin că nu există nici un text de lege care să prevadă nulitatea absolută unei dispozițiuni testamentare care conține o clauză ilicită, că, dacă este adevărat că, după dispozițiunile art. 1008 C. c., în materie de convențiuni se prevede că o asemenea condiție atrage nulitatea convențiunei, această dispoziție, fiind vorba de nulități, nu poate fi întinsă pe cale de interpretare și la testamente;

Având în vedere că o condiție este ilicită când ea este de natură a împedica sau a restrânge folosința diverselor facultăți a libertății naturale sau civile a omului, indiferent dacă călcarea ei este prevăzută de un text de lege;

Având în vedere că este adevărat că după dispozițiunile art. 1008, condițiunea contrarie bunelor moravuri este nulă și desființează convențiunea ce depinde de dânsa, dar această dispozițiune, ce se aplică la convențiuni, nu poate fi întinsă pe cale de interpretare, fiind vorba de nulități și la testamente, întrucât este știut că nulitățile sunt de drept strict și de strânsă interpretare;

Având în vedere că aceasta așa este, mai rezultă și din rațiunea care a legitimat introducerea acestei dispozițiuni la convențiuni și care ar fi nejustificate de ași avea loc la testamente. Într'adevăr, în contractele oneroase, responsabilitatea inserțiunei unei condițiuni ilicite incumbă ambelor părți contractante întrucât este rezultatul voinței lor, era dar natural de a le inflige ca pedeapsă, pentru această abatere, nulitatea convențiunei; dar cu totul altceva este în dispozițiunile testamentare, în acest caz inserțiunea unei asemenea condițiuni nu poate fi imputabilă decât testatorului, legatarul rămâne totdeauna strein, testamentul nefiind opera lui, ar fi nedrept de a-l face să sufere, anulându-i dispoziția, consecințele unei situații care nu-i este imputabilă;

Având în vedere că deși este exat că s'ar putea obiecta că testatoarele care dispune sub condiție nu a voit în realitate a lega, totuși nu este mai puțin adevărat că scopul principal al testatorului fiind de a face o liberalitate, este cert că, dacă ar fi să aleagă între suprimarea condițiuni sau sacrificiul donațiunei, ar fi sacrificat condițiunea, prin urmare, voința presumată a testatorului justifică că condiția ilicită inserată în testament să fie considerată ca ne scrisă;

Având în vedere că din moment ce considerațiuni de asemenea natură legitimează că condițiunea contrarie bunelor moravuri să fie considerată ca nescrisă și întrucât nici un text de lege nu prevede nulitatea unei dispozițiuni testamentare de care se leagă o condiție ilicită, clauza «de a nu se mărita soția» prevăzută în acest testament trebuie considerată ca nescrisă;

Că dar, așa fiind, această acțiune de anulare a testamentului, din această privință, este nefondată și urmează a fi respinsă;

In ce privește nulitatea testamentului întrucât ar conține o dispozițiune de substituțiune;

Având în vedere că D-ra Stela Rădulescu, susține că, întrucât în acest testament este prevăzută dispozițiunile: «dispun ca toată averea mea de orice natură să treacă în plină proprietate D-rei Anie Höniger, în veci ne-supărată de nimeni» cum și dispozițiunea: «mențin în totul ce am scris în prezentul testament, cu excepțiune

să se bucure câtva trăi ea și mama sa, pe tot timpul, de uzufructul întregii mele averi, la finele vieții, ce va mai rămâne va trece în folosul copiilor orfani ai Primăriei Comunei București, cari din complexul lor reese o substituțiune și întrucât conform art. 803 C. c. un testament care ar conține o substituțiune atrage nulitatea întregului testament, acest testament care conține o asemenea substituțiune, urmează a se anula;

Având în vedere că, în principiu, substituțiunile sunt prohibite, însă ca să fie substituțiune să cere să fie o îndoită liberalitate a aceluiași bunuri făcută asupra unei persoane, instituitul, cu obligațiune expresă de a conserva bunurile și a le remite unei a doua persoană, substituitul;

Având în vedere că este adevărat că dacă citatele două dispozițiuni ar fi fost în același testament și introduse de testator spre a se completa se poate că s'ar putea da naștere la o asemenea interpretare. Dar aceste dispozițiuni, deși pe același hârtie, sunt coprinse în două testamente diferite, prin care cel din urma este iacut tocmai pentru a modifica în totul dispozițiunea primului testament. Astfel, în primul testament din 15 februarie 1905, se dispune ca întreaga avere să fie lăsată în plină proprietate soției, iar în cel de al doilea testament, din 29 August 1905, testatoarele revoacă, în aceasta privință, testamentul și dispune în favoarea soției sale și a mamei ei uzufructul întregii averi, iar nuda proprietate copiilor orfani ai Primăriei com. București;

Având în vedere că de asemenea și în ce privește dispozițiunea «la finele vieții ce va mai rămâne după urma lor va trece în folosul copiilor orfani ai Primăriei comunei București» că departe de a dovedi o substituțiune și are aplicațiune în faptul că testatoarele deși în principiu uzufructuarele sunt obligate la reparațiune de întreținere a imobilului legat, a derogat dela aceasta regulă și le-a dispensat, înțelegând astfel această dispoziție că în cazul când din ipsa de întreținere ar mai rămâne ceva după urma lor să fie lăsat Primăriei, iar dacă nu, nimic;

Având în vedere că din momentul ce din analiza termenilor și combinațiunea acestor dispozițiuni se constată că în intențiunea testatorului este de a constitui uzufructuare pe d-na Anie Stăbil și pe mama ei, iar nuda proprietate Primăriei comunei București, și întrucât asemenea dispozițiuni sunt permise, este evident că numai poate fi vorba de substituțiune și de nulitatea testamentului;

Că dar, așa fiind, această acțiune, și din această privință este nefondată și cată a fi respinsă;

În ce privește captațiunea testatoarei:

Având în vedere că tribunalul, după cererea reclamanților, D-ra Stela Rădulescu, P. și G. Rădulescu, prin jurnalul cu No. 5227/907 a încuviințat proba cu martori pentru a se dovedi dacă acest testament este opera defunctului, a liberului sau consimțământ, sau a fost smuls grație unei captațiuni, a sugestiunei și a manoperilor doloase, pe care ambele legatave Anie C. Stăbil și Maria Höniger l-a întrebuințat asupra testatoarei ca să facă să dispună în favoarea lor;

Având în vedere că în dovedirea captațiunei și a manoperilor doloase s'au audiat martorii: Eliza Vera, Preotul Nicolae Botescu, Elena C-tinescu, Iordache Tudor, Căpitan Teodorian, Căpitan Cristescu Stamate, Căp. Stănescu Gheorghe, Căpitan D-r Manea Ion și Matache Georgescu;

Având în vedere că din depoziția martorei Eliza Vera se constată că: defunctul C. Stăbil purta interes de educația și viitorul d-rei Stela Rădulescu; că din depoziția martorului Iordache Tudor se constată că a asistat la cununia religioasă a defunctului cu d-na C. Stăbil și a văzut că defunctul în acea ocazie era culcat în pat pe perne; că, din depoziția Preotului Nicolae Botescu, care a celebrat căsătoria religioasă a defunctului cu d-na Ana C. Stăbil, se constată că defunctul în acea ocazie era bolnav și culcat pe perne în pat; însă,

din nici una din depozițiunile vreunui martor nu se constată că legatările au întrebuințat vreun mijloc, de orice natură, a modifica voința testatorului;

Având în vedere că din contră din dispoziția martorului Căpitan Cristescu Stamate, care era în relație de strânsă prietenie de mai bine de 25 ani, se dovedește că defunctul D-r C. Stăbil, era o persoană cultă și inteligentă, hotărât și de natură că orice influență nu ar fi putut modifica voința lui, că și-a păstrat în întregime, ca orice bolnav de tuberculosă, facultățile sale intelectuale până la stingerea vieții lui și că l-a auzit în nenumărate rânduri manifestându-și dorința fermă de a-și completa căsătoria;

Că dar, așa fiind, întrucât din acest complex de mărturisiri, tribunalul și face convingerea că acest testament este expresia voinței defunctului C. Stăbil, cererea de anulare a acestui testament și din această privință este nefondată și cată a fi respinsă;

Pentru aceste motive redactate de d-l Președinte, tribunalul, respinge, etc.

(ss) P. Hagiopol; N. Steriad

Grefier (s) I. Măldărescu

Notă.—Chestiunea de a se ști dacă obligațiunea pusă de testator soției sale, lăsată legatară a averii sale, d'a nu se mai remărita după moartea testatorului, este sau nu ilicită, este foarte controversată.

Asemenea este controversată și chestiunea dacă o asemenea clauză fiind considerată ca ilicită și contrară ordinii publice sau bunelor moravuri anulează testamentul sau acea condiție are a se considera ca nescrisă. În sensul rezolvat de Tribunal prin sentința de mai sus, vezi decizia Curții de apel Galați, s. I, No. 65 din 7 Mai 1902, deciziune publicată și criticată de d-l profesor D. Alexandresco în *Curierul Judiciar* din 1903 No. 25, pag. 204 — 207. Vezi în aceeași chestiune și D. Alexandresco, vol. II, pag. 223 (ed. 2-a), unde se citează întreaga doctrină și jurisprudența.

ISCOD.

INFORMAȚIUNI

A apărut: Volumul II din marea, importantă și utilă lucrare REPERTORIUL GENERAL DE JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ A ÎNALTEI CURȚI DE CASATIE dela 1862—1906, de d-l I. C. Barozzi, cuprinzând materiile literilor D—L.

Prețul 15 lei broșat; 17 lei legat în pânză; 18 lei cu piele la cotor și 18,50 în piele peste tot, flexibil.

Sub presă vol. III care va apare în cursul lunii Iunie (22—25); iar vol. IV în cursul lunii August a. c.

Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare, mandat postal sau ramburs.

A apărut:

CODUL GENERAL AL JUDECĂTORULUI DE OCOL, adnotat de d-l Em. Dan, cuprinzând toate legile date în competența sa. Prețul 8 lei broșat; 10 lei legat în pânză, 11 în piele flexibilă.

Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare, mandat postal sau ramburs.

A apărut:

NOUL CODICE DE ȘEDINȚĂ AL JUDECĂTORULUI DE OCOL, adnotat și comentat de d-l președinte Corneliu Botez, (1400 pag.). Prețul 15 lei broșat; 17,50 legat în piele flexibilă.

Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare, mandat postal sau ramburs.